

24.04.2020

Fra
Norsk industriforum for romvirksomhet
(NIFRO)

Til
Næringskomiteen,
Stortinget

**NIFROS INNSPILL TIL HØRINGEN FOR STORTINGSMELDING. 10 (2019-2020)
HØYTFLYVENDE SATELITTER – JORDNÆRE FORMÅL
– EN STRATEGI FOR NORSK ROMVIRKSOMHET**

NIFRO er meget positiv til at regjeringen fortsetter å utvikle den nasjonale strategien for norsk romvirksomhet i form av en ny Stortingsmelding. *Meld. St. 10 (2019-2020) «Høytflyvende satellitter – jordnære formål: En strategi for Norsk romvirksomhet»*, heretter referert til som *romstrategien*, viser en god forståelse av den raske utviklingen av romsektoren og setter fire viktige mål for norsk romvirksomhet:

- 1) Fremme lønnsomme bedrifter, vekst og sysselsetting
- 2) Dekke viktige samfunns- og brukerbehov
- 3) Sørge for tilfredsstillende sikring av samfunns viktig rominfrastruktur
- 4) Sikre norske utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitiske interesser i romvirksomhet og det ytre rom.

NIFRO berømmer regjeringens anerkjennelse av romsektorens strategiske betydning for nasjonal- og samfunnssikkerhet. Samt at man viderefører politikken fra Stortingsmelding 32 (2012- 2013) som fastsetter at et lønnsomt næringsliv er et essensielt verktøy for å nå en rekke politiske mål knyttet til utnyttelse av rommet på en kostnadseffektiv måte. Dette inkluderer satsinger som; digitalisering av Norge, maritime næringer, et grønt skifte, FN's bærekraftsmål, forsvar og sikkerhet og teknologi- og kompetanseutvikling.

EU anslår at 10% av den europeiske økonomien nå er avhengig av navigasjons-signaler fra satellitter, og flere land har det siste året opprettet dedikerte enheter i sin forsvarsstruktur for å sikre tilgang til rombaserte kapasiteter¹. Rominfrastruktur har altså gått fra å være noe som er fint å ha, til å bli noe en moderne stat må ha tilgang til. Det gjør romstrategien til en meget viktig stortingsmelding for norsk næring og myndigheter.

Romstrategien mangler ambisjoner og konkrete tiltak - det begrenser næringslivet

I behandlingen av Statsbudsjettet 2020 noterte et flertall i Næringskomiteen at man så frem til den kommende romstrategien, og at den må legge til rette for økt nasjonal satsing for å sikre en bred og fremtidsorientert norsk romsektor. Et flertall noterte også at romstrategien må legge opp til en offensiv og forutsigbar satsing for å utvikle romvirksomheten i Norge, og at dette vil kreve en betydelig offentlig innsats.² Det er derfor skuffende at selv om romstrategien setter gode mål så bekrefter den ingen økt satsing og mangler konkrete tiltak som sikrer at Norge oppnår de fire målene. Dette rammer næringslivet hardt og med øyeblikkelig virkning ved at den skaper tvil om markedstilgang og hvilke prosjekter norske næringsliv bør satse på.

To eksempler; i) de europeiske romprogrammene fungerer som hjemmemarkedet for den norske romnæringen. Det er meget uheldig at romstrategien ikke bekrefter videre deltakelse i EUs romprogrammer, fordi norsk deltakelse er en forutsetning for at norske aktører får tilgang til å by på kontrakter og delta i konsortium i disse programmene. Europeiske samarbeidspartnere bruker romstrategien som et referansedokument, og tvilen om videre deltakelse fører allerede til at norske aktører blir ekskludert.

¹ European Commission - SWD(2018) 327 final. Link: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:7684e5a3-6af6-11e8-9483-01aa75ed71a1.0001.03/DOC_1&format=PDF

² Innst. 8 S (2019 – 2020) «Innstilling fra næringskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2020, kapitler under Nærings- og fiskeridepartementet, Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet (rammeområdene 9, 10 og 11)»

ii) næringen er avhengig av klare signaler fra staten når det gjelder nasjonale satsinger som Andøya Space Port. Det blir ikke undertegnet avtaler med kunder eller samarbeidspartnere for industrien før den største eieren, som er staten, har bekreftet sin støtte til prosjektet.

Næringskomiteen anerkjente i sin bestilling av romstrategien i 2016 at romnæringen er en sterkt politisk styrt sektor som er avhengig av god offentlig politikk og et fungerende samarbeid mellom det offentlige og private.³ Romstrategien bekrefter dette, samtidig som den beskriver hvordan flere land nå investerer tungt i å bygge opp sin nasjonale romsektor for å sikre videre økonomisk vekst og dekke nasjonale sikkerhetsbehov. Dette har i flere land resultert i økte nasjonale rombudsjetter, men det betyr også at rommarkedet blir enda mer lukket, politisk styrt og kan sammenlignes med Forsvarssektoren. I forslaget til en ny Langtidsplan for Forsvaret gjøres det klart at også Norge har romrelaterte behov, spesielt knyttet til egenevner og kontroll over rombasert maritim overvåkning, satellitt kommunikasjon og en økt situasjonsforståelse i rommet⁴. Likevel bekrefter romstrategien verken en økt satsing eller en plan for hvordan Norge skal bygge opp næringen og sikre nasjonale behov.

Romstrategien representerer en modning av norsk rompolitikk og kan bli et godt utgangspunkt å bygge en norsk romsatsing på. Men, dette forutsetter at staten så raskt som mulig bekrefter at Norge skal ha en betydelig satsing og ambisjon på rom, og setter i gang en prosess for å utarbeide konkrete forslag til hvordan Norge skal strukturere sin romsatsing for å nå de fire målene.

NIFRO mener at oppskriften til suksess er ganske enkel, og kan oppsummeres i fire anbefalinger

De to første anbefalingene er knyttet til å bekrefte en norsk ambisjon:

1. Stortinget bør be regjeringen bekrefte norsk deltakelse i EUs romprogram, og bekrefte at Norge skal videreutvikle øvrige internasjonale samarbeid for å sikre markedsadgang slik at norsk romnæring får mulighet til å konkurrere.
2. Stortinget bør be regjeringen bekrefte en økt nasjonal satsing på romvirksomhet, inkludert en utvikling av Andøya Space Port, for å sikre nasjonale behov og næringsutvikling.

De to siste anbefalingene er knyttet til en videre prosess for å legge en plan for å nå målene i romstrategien:

3. Stortinget bør be regjeringen sette i gang en prosess med mål om å utvikle satsingsforslag for hvordan den norske romsatsingen skal struktureres og gjennomføres for å nå målene i romstrategien.
4. Stortinget bør be regjeringen opprette et nasjonalt rområd⁵ under næringsministeren med en rådgivende og koordinerende funksjon på tvers av næringslivet, forskningen, sivile myndigheter og Forsvaret angående den norske romsatsingen. Dette rådet bør ha mandat til å utvikle nasjonale satsingsforslag for hvordan man sammen skal nå målene i romstrategien i tråd med punkt 3.

Nedenfor følger et bakgrunnsnotat med mer informasjon og argumentasjon for hver av disse fire anbefalinger.

Mvh

Mari A. Eldholm

Mari Eldholm
Daglig leder, NIFRO

Dr. Onno Verberne
President, NIFRO

³ Stortinget (2016) Innst. 97 S (2016-2017)

⁴ Prop. 62 S. (2019 – 2020) «Vilje til beredskap – evne til forsvar: Langtidsplan for forsvarssektoren». s. 95

⁵ En modell kan for eksempel være UK Space Leadership Council, se <https://www.gov.uk/government/groups/space-leadership-council>

Nærmere utdyping av argumentasjon for NIFROs anbefalinger:

1. Stortinget bør be regjeringen bekrefte norsk deltakelse i EUs romprogram, og bekrefte at Norge skal videreutvikle øvrig internasjonale samarbeid for å sikre markedsadgang slik at norsk romnæring gis muligheten til å konkurrere.

Verden satser rekordbudsjetter på rom, og Norge må følge den internasjonale utviklingen. Norsk romnæring er i vekst og omsetter per i dag for ca. 8 milliarder i året, men opplever at mangelen på ambisjoner fra statens side aktivt begrenser muligheten for en videre utvikling. For at norsk romsektor ikke bare skal vokse, men overleve er det kritisk at:

a) Norge må bekrefte videre deltakelse i EUs romprogrammer

EU og European Space Agency (ESA) sine romprogrammer er hjemmemarkedet til norsk romnæring, og tilgang er en forutsetning for at norsk romnæring skal kunne blomstre og vokse. Skal norske bedrifter ha tilgang til disse markeder må Norge deklare deltakelse i programmene. Romstrategien er et referansedokument for internasjonale aktører som ønsker å forstå den norske satsingen. Konsekvensene av å skrive at «Norge skal vurdere videre deltakelse i EUs romprogram» skaper en umiddelbar usikkerhet blant våre internasjonale samarbeidspartnere om hvorvidt de kan inkludere norsk næringsliv i sine planer og konsortium.

I rapporten levert av Oslo Economics i november 2019 ble det konkludert at videre deltakelse i EUs romprogrammer vil fortsette å skape muligheter for Norge og norsk næringsliv⁶. EU satser rekordbudsjetter på rom, og Norge må ha en politisk uttalt ambisjon om at vi vil være med videre. Dette bør avklares så raskt som mulig og skrives inn i romstrategien slik at det ikke hersker noen tvil om at norske bedrifter kan inviteres inn i nåværende og kommende konsortium for prosjekter knyttet til de europeiske romprogrammene.

b) Norge må bekrefte en økt innsats i European Space Agency

Oppdrag for ESA gir norsk industri en ringvirkningsfaktor på 4.8 for hver krone Norge deklarerer⁷. Medlemslandene er uansett garantert full retur i form av kontrakter til sin næring for samme verdi som de deklarerer i et program. ESA fikk i november 2019 et rekordbudsjett av sine medlemsland for å svare på den globale utviklingen i romsektoren. I takt med at totalbudsjettet til ESA øker, øker også utviklingsmulighetene for næringslivet fra de andre medlemslandene. Men fordi det norske satsingsnivået står på stedet hvil, får ikke norsk industri ta del i denne veksten. Resultatet er at Norge ikke ble med på flere gode prosjektforslag under ESAs Ministerrådsmøte i 2019 på grunn av et for lavt ambisjonsnivå, til tross for at norsk næringsliv var en ønsket samarbeidspartner for flere av prosjektene. Dette har allerede svekket norsk romnæringen og ved neste Ministerrådsmøte i 2022 ønsker NIFRO en økt norsk satsing i tråd med den europeiske satsingen, slik at norsk romnæring kan konkurrere og by på flere kontrakter.

c) Norge må bekrefte en videre satsing på bi- og multilateralt samarbeid

En oppblomstring av nasjonale romaktiviteter i land over hele verden har økt interessen for å opprette bi- eller multilaterale avtaler hvor det er hensiktsmessig å samarbeide med kun et fåtall andre land. I flere land jobber staten strategisk for å få på plass slike samarbeidsavtaler som gir sin nasjonale industri tilgang til nye markeder, hvor en ofte samtidig sikrer nasjonale interesser. Slike samarbeid gir muligheter for en vesentlig deltagelse av norsk industri. Det er derfor veldig problematisk at Regjeringen skriver i romstrategien at de kun «vil vurdere å videreføre bi- og multilaterale samarbeid». Norge må videreføre, forsterke og jobbe mer strategisk i sitt samarbeid med andre land for å legge til rette for markedstilgang for norsk næring.

⁶ Regjeringen (27.11.2020) «Lønnsomt og bli med EU ut i verdensrommet» Link: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/lonnsomt-a-bli-med-eu-ut-i-verdensrommet/id2679953/>

⁷ Norsk Romsenter «Satsing på rommet gir solide ringvirkninger» Link: <https://www.romsenter.no/no/Aktuelt/Siste-nytt/Satsing-paa-rommet-gir-solide-ringvirkninger>

2. Stortinget bør be regjeringen bekreftet en økt nasjonal satsing på romvirksomhet, inkludert en utvikling av Andøya Space Port, for å sikre nasjonale behov og næringsutvikling.

Utviklingen innen mikroteknologi åpner opp for at det er strategisk og økonomisk nyttig at Norge nå komplimenterer den internasjonale innsatsen med en større nasjonal satsing. Romstrategien går langt i å anerkjenne dette, men unnlater å bekrefte en større nasjonal satsing. NIFRO mener:

- a) Norge må bekrefte en betydelig nasjonal satsing og levere en plan for å bygge opp egne egne
Utviklingen av nasjonale romkapasiteter kan utnyttes av Forsvaret og sivile myndigheter, og samtidig fungere som et springbrett til internasjonal vekst for norsk næringsliv. Romstrategien nevner flere steder at man skal utrede muligheter knyttet til nasjonale småsatellitter, en oppskytningsbase på Andøya og en bedre situasjonsforståelse i rommet. Forsvarets Langtidsplan (FLP) bekrefter at Forsvaret i tillegg har behov for rombasert maritim overvåking under nasjonal kontroll, tilgang til satellittkommunikasjon i nordområdene og at Regjeringen vil etablere en kapasitet for en økt forståelse av romsituasjonsbilde på nasjonalt plan med militære, sivile og kommersielle aktører⁸. NIFRO savner at romstrategien bekrefter og legger en plan for hvordan vi skal bygge opp under en slik satsing og realisere vår nasjonale egne egne.

Et flaggskipsprosjekt som Andøya Space Port er et godt eksempel på et prosjekt som vil sette Norge på kartet som en romnasjon. Det vil og tiltrekke seg aktører fra hele verden som samarbeidspartnere og kunder for norsk industri. I tillegg er tilgang til rommet av strategisk betydning for Norge og våre allierte. Romstrategien skriver at man skal gi prioritet og jobbe for å få en avklaring så raskt så mulig. NIFRO berømmer regjeringen for denne ambisjonen, men gjentar at det haster å ta en beslutning for å sikre fordelen med å være først til marked. Vi ser fram til et raskt og positivt svar.

På grunn av korona-krisen ventes det forsinkelser i de europeiske romprogrammene. Nasjonale aktiviteter, som Andøya Space Port og økt Nasjonale følgemidler til romsektoren, vil være spesielt viktige og effektive virkemidler for at norske aktører kommer seg gjennom denne perioden, mens man samtidig sikrer utvikling og oppnår kompetanseheving i stedet for permitteringer og konkurs.

- b) Norge må ha en ambisjon og plan for å legge til rette for rekruttering til romsektoren
Romstrategien er blottet for planer som sier noe om hvordan Norge skal utvikle kompetansen som skal dekke fremtidig rekrutteringsbehov. NIFRO har i flere sammenhenger blitt spurt om hvilke rekrutteringsbehov man ser for norsk romsektor. Det er vanskelig å si noe om kompetansebehov når det er så mange åpne spørsmål om hvilke prosjekter og sammenhenger den norske romnæringen får delta i. Derfor er en tydelig ambisjon også viktig for å sikre arbeidsplasser og kunne si noe om fremtidige rekrutteringsbehov. Det bør noteres at romprosjekter er blant de mest spennende prosjekter som eksisterer og vil tiltrekke seg talent og motivere den neste generasjon til å velge STEM fag.

3. Stortinget bør be regjeringen sette i gang en prosess med mål om å utvikle satsingsforslag for hvordan den norske romsatsingen skal struktureres og gjennomføres for å nå målene i romstrategien.

En forutsetning for å utnytte muligheten knyttet til utviklingen i romsektoren er at Norge utvikler en mer helhetlig strategisk tilnærming til den norske romsatsingen. NIFRO mener det er nødvendig å sette i gang en prosess hvor man diskuterer og identifiserer «den norske modellen for romvirksomhet», altså hvordan en bør strukturere den nasjonale satsingen for å maksimere nytte, skape gode synergier mellom den nasjonale og europeiske satsingen og nå målene i romstrategien. En slik gjennomgang bør ta i betraktning spørsmål relatert til flere utviklingstrekk:

⁸ Prop. 62 S. (2019 – 2020) «Vilje til beredskap – evne til forsvar: Langtidsplan for forsvarssektoren». S. 95

a) Norge må gjennomføre en rolleavklaring og aktivt bruke samarbeidsmodeller mellom offentlige og private aktører

Norsk romsektor, både offentlig og privat, har de siste årene modnet og fortsetter og utvikle seg. Det pågår nå en rekke parallelle prosesser blant offentlige og private aktører med mål om å skape nye romaktiviteter og en ny lovgivning for romsektoren er under utvikling. Dette gjør at Norge i nærmeste fremtid må forholde seg til spørsmål om roller og oppgaver. To viktige elementer i denne sammenheng vil være:

Forvaltningsansvar: I utredningen fra lovutvalget om forslag til ny nasjonal romlov legges det opp til et juridisk rammeverk hvor myndighetsinstansen som skal overse romaktiviteter vil få en betydelig fullmakt til å utøve skjønn i lisensiering og tilsyn av romsektoren.⁹ Dette er nyttig og nødvendig for å kunne tilpasse regelverket til en sektor i rask utvikling, men vil stille høye krav til kompetanse og nøytralitet hos tilsynsmyndigheten. Det er ikke klart om det er NFD som vil fortsette å ha ansvaret for å utøve den norske romloven eller ikke. Når en velger hvilken instans som skal få dette ansvaret vil det være viktig å få på plass en tydelig fordeling av roller mellom den som skal føre tilsyn og de aktørene som driver med romaktiviteter.

Samarbeid mellom statlige aktører og næring: NIFRO stiller seg positiv til at Norge, der dette er formålstjenlig og hvor norsk industri ikke er i stand til å utføre slike oppdrag, oppretter og bruker statlige selskaper, etater og institutter for å sikre tilgang til og kontroll over nasjonal samfunnskritisk infrastruktur, og for å utvikle tjenester som utnytter satellittdata. Samtidig vil det være viktig å unngå at statlige selskaper, etater og institutter tar oppdrag eller driver med teknologi- eller tjenesteutvikling i konkurranse med det private næringslivet. En slik situasjon vil gjør det lite attraktivt eller umulig for næringslivet å konkurrere på kommersielt grunnlag. Samtidig bør det også diskuteres hvordan staten kan bidra til å legge til rette for at statlige aktører kan samarbeide med og bidra til å utvikle den private norske næringen.

b) Hva skal Norge gjøre sammen med andre og hva skal vi gjøre nasjonalt?

Det er ikke bare spørsmål om hvem som skal gjøre hva i Norge, men også hva vi skal gjøre nasjonalt og hva vi bør gjøre i samarbeid med andre. For målene om næringsutvikling og en nasjonal egenevne er dette et spesielt viktig strategisk spørsmål. En betydelig satsing i de Europeiske programmene er åpenbart helt nødvendig. Samtidig er det viktig å anerkjenne at det er noen iboende svakheter i de europeiske programmene hvor en større nasjonal satsing vil ha en betydelig effekt.

For næringsutvikling: Både ESA og EU er tunge byråkratiske organisasjoner som ikke over natten klarer å tilpasse anskaffelsesregelverk og prosjektstyring til å utnytte mulighetene knyttet til «New Space». Altså det å produsere billigere, raskere og enklere teknologi og å bruke nye former for finansiering. USA og asiatiske land er i stand til å bevege seg mye raskere enn det EU og ESA klarer, og en stor bekymring er at Europa blir fraløpt. En økt nasjonal satsing med fokus på å utnytte mulighetsrommet knyttet til raskere og enklere produksjon og utvikling av nye tjenester vil skape en konkurransedyktig norsk romsektor som kan gjøre det skarpt både i Europa og globalt.

For å sikre nasjonale egenevner: EU har i år opprettet et nytt Direktorat for «Defence Industries and Space» med mandat om å skape sterkere synergier mellom rom og forsvar. Som et ikke-EU land kan man stille spørsmål til om denne utviklingen vil begrense hva Norge får delta i, og spesielt hvilken dual-use teknologi vi får utviklet i EU sammenheng. Dette er spesielt viktig fordi ESA har et begrenset mandat til å kun drive med prosjekter for «exclusively peaceful purposes», og NATO ikke vil utvikle fellesprosjekter¹⁰. Dette indikerer at Norge må begynne å tenke nytt i forhold hvordan vi sikrer egne behov samt teknologi- og kompetanse utvikling. Det er viktig at Norge jobber for å få

⁹ Nærings- og fiskeridepartementet (2019) «Rett i bane: Utredning fra utvalg oppnevnt av Nærings- og fiskeridepartementet til å foreslå ny lov om aktivitet i verdensrommet».

¹⁰ ESA Konvensjonen, Art. II

tilgang til de europeiske programmene, men man må komplimentere dette med en større nasjonal innsats. Ved å ha tilgang til midler som sikrer utvikling av egne norske behov, vil vi samtidig gjøre oss til en mer attraktiv strategiske samarbeidspartner for EU og andre. NATOs nye policy for romvirksomhet slår fast at alliansen ikke skal utvikle felles romkapasiteter, men basere seg på å dra nytte av nasjonale kapasiteter. Norsk utvikling av nasjonal evne vil derfor være relevante bidrag til NATO. Man bør vurdere om romsektoren bør lære av forsvarsektoren og utarbeide teknologi planer, som identifiserer kritiske teknologier og tjenester hvor Norge skal ha en egeevne.

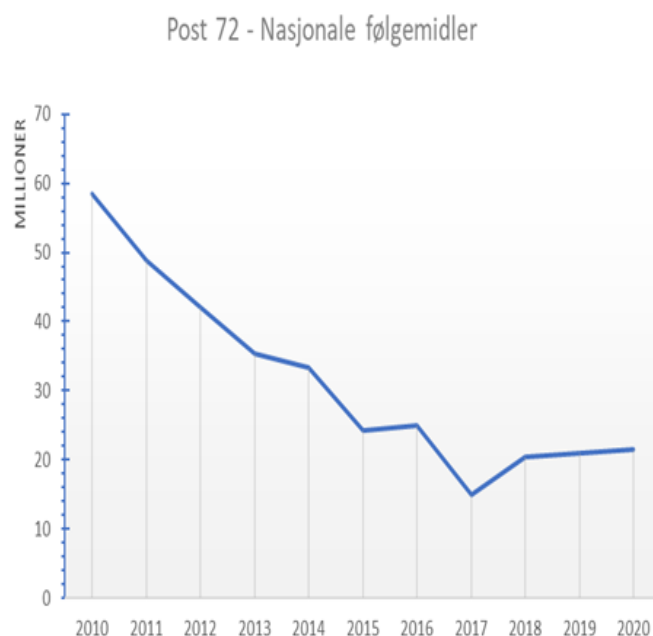
c) Hvordan bør Norge strukturere sin nasjonale satsing for å følge utviklingen i andre land?

Ikke bare er det viktig å avklare den norske ambisjon, gjennomføre en nasjonal rolleavklaring og vår strategi mot internasjonalt romsamarbeid. Det er også et behov for å sikre at vi har et nasjonalt rammeverk som gjør det offentlige og næringslivet i stand til å levere på målene i romstrategien. I 2016 ba Stortinget regjeringen vurdere et nasjonalt teknologi-program, et nasjonalt romprogram, samt å oppdatere virkemiddelapparatet for norsk romsektor. Romstrategien spesifiserer ingen videre tiltak, og NIFRO er alvorlig bekymret fordi det nåværende rammeverket ikke er godt nok for å nå målene i romstrategien.¹¹

Behovet for et nasjonalt romprogram: Det er skuffende at det norske virkemiddelapparatet for næringsutvikling i romsektoren ikke har blitt styrket eller oppdatert. Tvert om, de siste 10 årene har de nasjonale følgemidlene for romsektoren blitt redusert med over 50%, fra 58.4 millioner NOK i 2010, til 21.5 millioner NOK i 2020, og dette er uten å ta hensyn til den generelle prisstigningen, se figur 1.¹²

Det er viktig å forstå at det generelle virkemiddelapparatet ikke er egnet, fordi romprosjekter har svært lange utviklingsløp, krever høye startkostnader og baserer seg på teknologi som utvikles for markeder som enda ikke eksisterer.¹³

Det er en trend at stater bruker mer penger nasjonalt på teknologiutvikling og romprogram for bygge opp en konkurransedyktig nasjonal industri og sikre nasjonale sikkerhetsinteresser. Sverige har for eksempel økt rombudsjettet for 2020 med 150 MSEK med mål om å utvikle svensk industri¹⁴. Frankrike opprettet i 2019 et eget romforsvarsprogram med budsjett på 3.6 milliarder euro¹⁵ og UK har nå flere nasjonale romprogrammer som komplementerer deres europeiske satsing¹⁶. Norge bør styrke sin nasjonale satsing på teknologi utvikling. Økte midler vil i effekt også bistå å posisjonere norsk næringsliv inn mot leveranser til samfunnskritisk nasjonal infrastruktur og tjenester. På grunn av

Figur 1: Nasjonale følgemidler for teknologiutvikling i romsektoren 2010 -2020

¹¹ Stortinget (2016) Innst. 97 S (2016-2017)

¹² Sammenstilling av Statsbudsjett 2010 -2020, Kap. 922, post 72 – nasjonale følgemidler for næringsorientert teknologiutvikling i romsektoren.

¹³ European Commission (2019) «Future of the European Space Sector», link: https://www.eib.org/attachments/thematic/future_of_european_space_sector_en.pdf

¹⁴ Svenske Utbildningsdepartementet (18.09.19) «Stor satsning på romsektoren» <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2019/09/stor-satsning-pa-rymdsektorn/>

¹⁵ Router (13.07.19) «France to create Space command within air force» <https://www.reuters.com/article/us-france-nationalday-defence/france-to-create-space-command-within-air-force-macron-idUSKCN1U80LE>

¹⁶ UK Space Agency (02.03.20) <https://www.gov.uk/government/collections/uk-space-missions-case-studies-and-programmes>

behovene identifisert av norske myndigheter og næringslivet synes det på tide at Norge vurderer å strukturere satsingen i mer langsiktige og strategiske former, som for eksempel gjennom et nasjonalt romprogram eller romteknologiprogram.

Offentlige anskaffelser: Norge bør også bruke offentlige anskaffelser og samarbeid mellom det offentlige og private som et aktivt verktøy til å sikre tilgang til kritisk kompetanse, teknologi og infrastruktur. Andre land bruker aktivt offentlige anskaffelser og Public Private Partnership (PPP) som verktøy for å fremme egen industri, og vi ser nå en fremvekst av nasjonale romforsvarsprogram som gir industrien fra disse land en klar fordel når man skal konkurrere internasjonalt om kommersielle kontrakter.

NIFRO mener det er en forutsetning for å nå målene i meldingen at Norge setter i gang et arbeid med å tilpasse det nasjonale rammeverket som vil være nødvendig for å bygge opp romnæringen slik som andre land allerede gjør. Dette inkluderer å diskutere og identifisere de beste økonomiske virkemidler (eksempler som kan diskuteres; et tilpasset virkemiddelapparatet, å iverksette et nasjonalt rom eller teknologiprogram, bruk av offentlig-privat samarbeid, statlige anskaffelser, eller nye finansieringsmodeller som et dedikert fond for romvirksomhet), politiske tiltak (en tydelig ambisjon og strategisk internasjonalt samarbeid) og juridiske tiltak (moderne lovgivning).

4. Stortinget bør be regjeringen opprette et Nasjonalt rområd under næringsministeren med en rådgivende og koordinerende funksjon angående den norske romsatsingen på tvers av næringslivet, sivile myndigheter, Forsvaret og forskningen. Dette rådet bør ha mandat til å utvikle nasjonale satsingsforslag for hvordan man sammen skal nå målene i romstrategien i tråd med punkt 3.

Som anerkjent av Næringskomiteen er romsektoren helt avhengig av et nært og godt samarbeid mellom det offentlige og private, og som demonstrert i punkt 3 er det flere store spørsmål vi har behov for å adressere for å finne «den norske modellen» for romsektoren. Behovet for å løfte tematikken politisk og styrke koordinering er videre forsterket av de sivil-militære behovene og sårbarhetene knyttet til rombaserte tjenester som nå er identifisert i romstrategien.

NIFRO savner en plattform hvor næringen kan samarbeide med myndighetene og ha en stemme i arbeidet med å utvikle den norske romsatsingen. Behovet for dette kan også ses i romstrategien hvor det vies betydelig mer tid på å skissere den statlige satsingen enn hvordan Norge skal utvikle næringen, eller hvordan næringen passer inn i den statlige satsingen. NIFRO ønsker derfor en plattform som er politisk forankret hvor næringen og forsknings aktører kan koordinere og samarbeide med myndighetene for å utvikle en plan som gjør at vi når våre mål.

I 2016 anbefalte Stortinget at regjeringen i utviklingen av romstrategien skulle vurdere et «National Space Leadership Council» under næringsministeren for å sikre en god koordinering på tvers av norsk romsektor.¹⁷ Dette er ikke omtalt i romstrategien, men man ser at lignende samarbeid har en god effekt i forsvarssektoren. I UK har de lenge hatt et National Space Leadership Council hvor høytstående representanter fra politisk ledelse, embetsverket og næringen samarbeider for å utvikle UKs strategi og planer for sin romsatsing¹⁸. Dette kan være en god inspirasjon for et norsk råd.

NIFRO mener at regjeringen bør følge opp på Stortingets forslag fra 2016 og opprette et Nasjonalt rområd under næringsministeren med høytstående representanter fra næringslivet, sivile myndigheter, Forsvaret og forskningen. Rådet bør ha mandat til å utvikle satsingsforslag for hvordan Norge skal kunne nå målene i romstrategien og ta tak i problemstillingene identifisert i punkt 3. Norsk Romsenter bør tildeles en sekretariats funksjon som den anerkjente rådgiver for norsk forvaltning og næringsliv.

¹⁷ Stortinget (2016) Innst. 97 S (2016-2017)

¹⁸ UK Space Leadership Council (2020) Link: <https://www.gov.uk/government/groups/space-leadership-council>